СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIX. Ч. 247. Джерзи Сіті, Н. Дж., пятниця, 23 жовтня 1931. VOL. XXXIX. No. 247. Jersey City, N. J., Friday, October 23, 1931. THREE CENTS.

ЗА ПОЛІТИЧНУ, ЕКОНОМІЧНУ Й ФІНАНСОВУ КООПЕРАЦІЮ ДЕРЖАВ

НЮ ЙОРК. — Конференція світових промисловців закінчилася „приятельською вечерою", влаштованою в готелю Валдорф-Асторія. На парадах і у вечері взяли участь промислові потентати з Англії, Франції, Німеччини, Америки і т. д.

Забирали теж слово високі військові достойники, дипльомати й учені. І всі вони прийшли до одного й того самого заключення, що тільки тісна політична, економічна й фінансова кооперація держав може вирятувати світ від руїни. Бесідники обговорювали конечну потребу порозуміння між промисловцями ріжних держав і заявилися проти високих тариф і зброєння.

Полевий маршал, сер Вилієм Робертсон, бувший начальник королівського штабу, говорив проти надмірно високих видатків на зброєння. Він казав, що держави видають річно приблизно 800,000,000 фунтів стерлінгів на зброєння, а того тягару вони не всилі знести. Держави зброяться, казав Робертсон, бо держаться старої засади, яка голосила, що коли хочеш жити в спокою, треба бути готовим до війни. Тимчасом зброєння, як доказують факти, звичайно спровоковує війну.

Амбасадор Пр..виц заявив, що остаточно про війну не рішатимуть провідники, а тільки нарід. Тому треба виховувати молоде покоління по школах так, щоби воно було настроєне проти війни й щоб уважало світ одною великою родиною, без огляду на ріжниці в мові і звичаях.

Д-р Куно, бувший німецький канцлер, говорив, що світ знаходиться в такім положенню, де рішається: бути йому, чи не бути.

Д-р Ботлер, президент Колюмбійського університету, підчеркнув, що тепер можуть істнувати між державами чи народами політичні границі, але економічні не повинні бути.

МІЛІОНИ ВІДДАЛИ ПОШАНУ ЕДИСОНОВИ.

НЮ ЙОРК. — В середу, в 10 годині вечером, загашено на одну мінуту яку одну десяту всього світла, щоби в той спосіб пошанувати покійного Едисона в день його похорону, який зійшовся з днем 52 річниці винаходу його славної жарівки. Було в той час темно у всіх театрах. Не палахкотіла навіть полумінь зі статуї Свободи.

ПОХОРОН ЕДИСОНА.

ВЕСТ ОРЕНДЖ (Ню Джерзи). — Тільки всього кілька осіб було на цвинтарі, коли спускали домовину Едисона до гробу на „Роздейл Семетері". Крім вдови і дітей була Миссис Гувер, жінка президента, а далі найближчі приятелі Едисона, себто Генри Форд і Фаєрстон.

На гробі відчитано коротку молитву, потім присвяту, яку вручено Едисонови в день його золотого ювилею, а при кінці вірш, затитулований: „Він є приятелем людскости".

ЛЯВАЛЬ В АМЕРИЦІ.

НЮ ЙОРК. — До Злучених Держав прибув запрошений Гувером французький премієр Пієр Ляваль у товаристві своєї дочки, великого числа ріжних економічних і фінансових знавців і ріжних журналістів.

Ляваля привитав в імени правительства секретар стейту, Стимсон. Як офіціяльного представника, повитано його теж 19 гарматніми вистрілами.

СТОЛІТНЄ ВИНО.

ВУСТЕР (Масачусетс). — „Ди Америкен Антикверієн Сосаєті" ствердило на своїм засіданню, яким проводив Кальвин Кулидж, що заховалася в цілости фляшка з мадейрським вином, яку сховано в пачці тому 100 літ, коли закладали це товариство. Пачка зогнила, але фляшка осталась. Осталося теж вино, яке не втратило на смаку.

НЕМА МІСЦЯ ПО ШПИТАЛЯХ.

НЮ ЙОРК. — Приватні шпиталі боряться з дефіцитом у сумі $8,000,000, а міські так переповнені, що хорі мусять спати в кріслах, бо нема ліжок.

НЕ НАРІКАТИ ПЕРЕД ХОРИМИ.

НЮ ЙОРК. — Д-р Джозеф Турнер, директор „Мавнт Сайнай Госпитал", каже, що більша половина хорих по шпиталях це люди, котрі потерпіли на нервах зприводу депресії. Ті люди все журяться тим, що буде. І тому найбільше шкодять їхньому здоровлю ті відвідувачі, котрі розповідають про те, як відносини погіршуються і як стає чимраз важче жити. Турнер каже, що коли хто не може приступити до хорого з усміхненим лицем, хай краще не відвідує його. До хорого не можна йти як на похорон.

ЗА 10 ЦЕНТІВ 10 ЛІТ ТЮРМИ.

ДЮРЕНТ (Оклагома). — Джек Келі має сидіти 10 літ у вязниці за те, що напав на дорозі на подорожного й ограбив його з 10 центів. Дістав за кождий цент по рокови.

СЕПАРАТИСТИ СКРІПЛЮЮТЬСЯ.

Сепаратистичний манджурський рух під головством генерала Лінґ-Ін-Чінґа набирає все більшої сили. Цей ґенерал уже тепер має 60,000 вояків у своїй армії. До нього зголошуються масово вояки з тих армій, які розпалися підчас японської окупації. Лінґ-Ін-Чінґ старий манджурський сепаратист, що двацять років бореться проти китайського централізму.

АМЕРИКАНСЬКІ ВИДАВНИЦТВА МАНДРУЮТЬ ДО КАНАДИ.

Щоб оминути високе мито, наложене недавно канадійським урядом на журнали, видавані в Злучених Державах, 16 видавництв рішилися перенестись із друкованням до Канади.

СІПІЯРСЬКІ ВАРСТАТИ ЗАМКНЕНІ В ЦІЛІЙ ДОМІНІЇ.

Останніми днями число безробітних зросло на нових 8,000, наслідком замкнення сіпіярських варстатів у цілій домінії.

Віцепрезидент Сіпіяра, Ґрент Гол, заявив, що його компанія вичерпала ввесь 11-міліоновий фонд і виробила всю потрібну роботу, через що замикає варстати на необмежений час.

В Монтреалі працювало 3,000 робітників, у Вінніпеґу 2,000 до 3,000, в Калґарах 1,200 й у Ванкувері 400. Всі вони звільнені тепер від праці.

Проти замкнення варстатів у Калґарах запротестував мейор міста, Девідсон, і премієр Алберти, Бравнлі, котрий сказав, що Сіпіяр звільняє від робіт саме в часі, коли безробіття прибрало найбільші розміри.

СМЕРТЕЛЬНА БОРОТЬБА МІСІОНАРЯ З ЛЬВОМ.

З південної Африки доносять про трагічну смерть одного місіонаря, який згинув у боротьбі з львом. Коли місіонар надійшов з туземцями, ранений лев вирвався з наставлених на нього заліз і кинувся на людей. Мурини втекли, а місіонар віддав три стріли, які одначе хибили. Старяючися відбити льва, місіонар наставив проти нього голі руки, які лев вмить відгриз. Відтак страшно його покалічив і відійшов. Коли мурини вернулися, застали місіонаря непритомного. Його занесли 30 миль до найближчої місцевости і там він помер від уплиbу крови.

НЕ МІШАЙСЯ В РОДИННІ СПРАВИ.

Добру научку дістала Марія Сухецька в Чернівцях. Її сусід, старший десятник Александреску, почав сварку зі своєю жінкою. 69-літня сусідка Сухецька вмішалася між них і стала по стороні жінки. Александреску, розярений жінкою, вхопив за револьвер і вистрілив до Сухецької. На щастя, ранив її тільки легко в ногу. Ратункове поготівля перевязало рану, а старшого десятника Александреску арештовано.

СВЯЩЕНИКА БОБЕЙКА ПІСЛАЛИ В МОНАСТИР.

Відомого із скандальної афери в Кишиневі священика Бобейка вкарали церковні власти в той спосіб, що вислали його на якийсь час в монастир.

ЯК ВИЛОВЛЮЮТЬ КОМУНІСТІВ.

„Бесарабське Слово" оповідає таку історію: Незвичайну жалобу подав ґенеральному прокураторови ґалацької апеляційної палати д-р С. Б. Ямпольський, арештований недавно за приналежність до комуністичної організації. В жалобі описує д-р Ямпольський подрібно історію свого арештування. Кілька днів перед 1. серпнем арештовано в Леові кількох молодиків. Постерунковий Йордакі „переслухував" арештованих і вони вмлівали кілька разів підчас цього переслухування. Жандарм жадав від арештованих признатися, що д-р Ямпольський є шефом комуністичної організації в Леові. Переслухування тревало два дні. Арештованих поливали кілька разів водою і привели їх до того, що вони „призналися". По цих „сензаційних викриттях" у Леові прибув туди комісар каґулської повітової команди, Георґів, бувший фризієр і кельнер у Куртя де Арджеш, і перевів у д-ра Ямпольського трус, що дав „сензаційний" вислід. Знайдено „небезпечну комуністичну (!) літературу" у виді французького журналу „Міжнародня Кореспонденція", куплену дочкою доктора в Букарешті в складі журналів. Окрім цього знайдено другий „небезпечний" документ: образ відомого кіноартиста Рамона Новаро. Комісар-фризієр, не дуже то твердий у французькій мові, приняв журнал за комуністичний, а артиста за... Сталіна. Комісар доніс про свої „відкриття" до Букарешту й арештуючи д-ра Ямпольського, його дочку Розу та їх свояка, рабіна Мішеля, припровадив їх до Каґула, де вони просиділи пять діб. Прокуратор каґульського суду, познакомившися зі справою, приказав освободити всіх арештованих. При цій нагоді сказав він д-рови Ямпольському: „Відколи я суддею, то ще не мав смішнішого випадку від цього".

ОГИДНЕ ВБИВСТВО В ЦЕНТРІ МІСТА.

Якийсь осібняк в ясному вбранні напав на дім вдови Меч в Чернівцях. Він удушив доньку дідички, Реґіну, і добив її якимсь острим предметом. Удар був такий сильний, що з голови вискочив мозок. Опісля заволочив він трупа до пивниці. Упоравшися з донькою, увійшов до кімнати і почав душити стару, 89-літню маму Реґіни. Та в той час отворилися двері сусіднього помешкання і перешкодили розбійникови докінчити почате діло. Сусідка Пена Ґрінберг, яка перша спостерегла огидне вбивство, закликала свою родину і засім увійшли до помешкання дідички. Вона лежала непритомна на підлозі, а коли прийшла до себе, то оповіла, що її душив якийсь осібняк у ясному вбранні. На місці вчинку явилися д-р Гамер, інспектор поліції Палієвич і комісар Парасківеску, а також судовий лікар, д-р Дранка. Поліція напружує всі сили, щоби довідатися, хто є злочинцем в яснім убранню. Злочинець не вспів узяти нічого з собою.

ЗАМЕРЗЛИ.

В тирольських горах замерзли: приватний урядовець Гавптман, його жінка і дочка. Всі вони були на проґульці.

БОРОТЬБА ЗІ ШКОЛАМИ У ДУХОБОРІВ.

Підпалювання шкіл та інших будинків у духоборській кольонії коло Нелсон, Б. К., поступає жваво вперед. Школи являються для підпалювачів головно принадною річю. В ночи 18 вересня підпалено школу в кольонії Крестова. На ґанок школи поставлено мішок сіна, намочений газоліною. Хвильку після того, як сторож оглянув ґанок і пішов на другу сторону будинку, зашипів огонь і ґанок став у полуміни. Учителька, яка спала в будинку, вибігла і при помочі сторожа вгасила огонь водою з бочки, що стояла при будинку. Все таки одна стіна школи майже наскрізь перегоріла. Тої самої ночі були дві спроби підпалити трачку духоборської громади в Ґус Крік. Рано того самого дня була проба підпалити школу в Кінейрд. В протягу останніх трох тижнів було загалом сім підпалів у духоборській кольонії.

БАНДИТ ОГРАБИВ МЕНАДЖЕРА ЕЛЕВАТОРА.

Михайла Левицького арештовано 14 миль на північ від Ешвил, Ман., на основі підозріння, що він 14 вересня напав і ограбив менаджера Брітіш-Амерікен Елеватора в Ешвил, Роса Ґріна.

Згаданого дня бандит з хустинкою, якою закрив долішню частину лиця, і з темними окулярами на очах, увійшов до канцелярії елеватора. „Руки вгору!" крикнув він до менаджера і сміючись додав: „Я один з Бенетових людей". Коли менаджер завагався, що має робити, бандит стрілив до нього три рази і два рази поцілив. Коли менаджер упав, бандит переступив через нього, забрав 500 долярів, які знайшов в канцелярії, і всівши на Форда, пігнав у напрямі Давфіну. Ґріна забрано до шпиталю в Давфіні, де лікарі сподіваються його вратувати.

Левицького арештували серджант провінціональної поліції Рентон і констаблі Слемонс та Клапецький. В хвилі арештування Левицький був узброєний і був в посіданню краденого автомобіля.

СУМНІ НАСЛІДКИ ПИЯНСТВА.

Станислав Хмелевський, купець з Катовиць, що приїхав на Східні Торги до Львова, так в шинку запився, що не стямився, як розбив фляшку і склом перетяв собі живчик у руці. Авто ратункового поготівля відвезло його в грізному стані до лічниці.

ЖИВЦЕМ ЗАКОПАНИЙ.

Підчас праці при будові міських каналів при вул. Пелчинській у Львові завалилась одна стіна каналу та присипала 30-літнього робітника, Андрія Чорного. По кільканацятьох хвилинах видобуто вже його трупа.

ТРУП ДИТИНИ В КЕРНИЦІ.

В Скваряві, пов. Жовква, з керниці Дмитра Бакаїма видобули трупа півторалітньої дитини. Ведуть слідство в тій справі.

КУДИ ДІВАЮТЬСЯ ГРОШІ.

Румунська Рада міністрів ухвалила розмістити в Добруджі 950 кольоністів і збудувати їм на зиму бараки.

КОМПРОМІТАЦІЯ ЛІҐИ НАЦІЙ

РАДА ЛІҐИ НЕ МОЖЕ РОЗВЯЗАТИ ЯПОНСЬКО-КИТАЙСЬКОГО КОНФЛІКТУ. ВИНУ ЗА НЕВДАЧУ ЗВАЛЮЄ НА ЗЛУЧЕНІ ДЕРЖАВИ.

ЖЕНЕВА (Швайцарія). — Рішуча постава Японії проти втручання Ліґи Націй у її конфлікт з Китаєм і бажання розвязати цей конфлікт безпосередніми переговорами її з Китаєм привели до того що Рада Ліґи Націй готова „вмити свої руки" від цієї справи. На засіданню пятьох представників великих держав у Раді Ліґи вирішено дати під голосування Ради пропозицію припинити обговорення японсько-китайського конфлікту й залишити його для безпосереднього порозуміння між тими двома державами.

В мотиві такого рішення між іншим буде зазначено, що Злучені Держави не виявили потрібної рішучости й бажання полагодити японсько-китайський конфлікт. Американський обсерватор у Ліґі Націй, Ґілберт, говорить, що Америка від самого початку не змінила свого відношення до японсько-китайського конфлікту й бажає якнайскоршого полагодження його.

В колах Ліґи Націй не криються з тим, що нездібність полагодити цей конфлікт ради Ліґи Націй криє в собі далеко йдучі прикрі наслідки для Ліґи. Властиво Ліґа тратить своє значіння розємчого органу для полагодження міжнародніх конфліктів. Крім того це відібється відємно на успіху міжнародньої конференції в справі обеззброєння, яку Ліґа Націй скликає в наступному році.

НОВІ БОЇ В МАНДЖУРІЇ.

ТОКІО (Японія). — Одержано відомости про нові бої між китайським та японським військом. На місто Телін, заняте японською залогою, напали 2,000 китайських жовнірів, старяючися захопити в цьому районі Південно-Манджурську залізницю.

Японці вислали з Мукдену підкріплення, бо Китайці вже спинили рух на частині цеї залізниці.

ЧОГО ЛЯВАЛЬ ІДЕ ДО АМЕРИКИ.

ЛОНДОН (Анґлія). — В поінформованих колах кажуть, що Ляваль, французький премієр, буде домаґатися від президента Гувера згоди на те, щоб Америка взяла активну участь в европейському політичному та економічному життю. Він буде домаґатися створення тісного триюмвірату з Франції, Анґлії та Америки, який узяв би на себе вирішення всіх політичних та економічних европейських справ.

В тій цілі має бути доповнений договір Келоґа додатковими параґрафами про активну участь Америки в санкціях проти тих держав, що порушать мир. Від того, як до цього поставиться президент Гувер, залежитиме успіх чи невдача поїздки Ляваля до Америки.

З ІНДІЙСЬКО-АНҐЛІЙСЬКОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ НІЧОГО НЕ ВИХОДИТЬ.

ЛОНДОН (Анґлія). — Індійці-магомедани та Індійці-брамани не можуть ніяк погодити між собою питання внутрішнього співжиття ріжних індійських племен та визнавців ріжних релігій. Тому всі справи конференції стали на мертвій точці.

Ґанді веде хитру гру, старяючись не давати Анґлійцям арґументів для звалення вини за невдачу конференції на Індійців. Тому Ґанді веде так справу, що, мовляв, він не може порозумітися з Анґлійцями. Коли до 10 листопада Індійці не порозуміються поміж собою, то конференція буде перервана з тим, що вона вдруге збереться в лютому в Делі, в Індії.

РОСІЯ ЗАНЕПОКОЄНА.

МОСКВА (СССР). — Події на Далекому Сході викликають усе більше занепокоєння в Росії. Про події в Манджурії тепер багато пишуть у своїх передовицях усі комуністичні ґазети. Правда, вони все говорять про непорозуміння й міжусобну боротьбу серед капіталістичних держав, але всеж стверджують, що інтереси Росії на Далекому Сході загрожені. Там китайські війська, що стоять по стороні незалежности Манджурії, а з ними й білоґвардійські російські відділи атамана Семйонова, дійшли до Ціціяра, що лежить 12 миль від Східно-Китайської залізниці й получений з нею залізничою віднoгою.

Ця залізниця знаходиться в китайсько-російському володінню й тепер вона дуже загрожена. Бажання Америки вмішатися до японсько-китайського конфлікту через Ліґу Націй у Москві пояснюють тим, що Америка не хотіла спиратися на пакт Келоґа, який підписала також Росія. Отже йдучи до Ліґи, Америка тим поставила Росію осторонь від рішень держав у справі японсько-китайського конфлікту.

РОСІЯ ЩЕ ПЛАТИТЬ НІМЕЧЧИНІ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Уряд оголосив, що Росія ще може платити свої зобовязання німецьким фірмам, бо біжучого року вона має заплатити всього 10 міліонів долярів. Правда, в наступному році вона має заплатити 91 міліонів долярів, але здіймати в тій справі алярм ще заскоро.

Врешті уряд радить німецьким фірмам дальі виконувати замовлення Росії, бо Німеччині потрібний якнайбільший експорт.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES; Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": Montgomery 5—0498. Тел. У. Н. С.: Montgomery 5—1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

„НА ВСХУД! НА ВСХУД!"

В старокраєвім „Ділі" з 4 жовтня б. р. знаходимо статтю Івана Герасимовича про генеральний наступ „Товаржиства Школи Людовей" („Т.Ш.Л.") на східні окраїни, себто на українські землі під Польщею. Коли керманичами „Т.Ш.Л." були вшехполяки, то вони вважали такий наїзд культурним, цивілізаційним та ідейним, якому не може ніхто нічого закинути. Їхнім кличем стало: „Косьцюл і школа фундаментем польскосці кресуф. Научицельству жуцами гасло: „На всхуд! На всхуд!"

По вшехполяках обняли тепер керму „Т.Ш.Л." „санатори", себто те саме, що польський уряд, і без обиняків проголосили, що „Т.Ш.Л." хоче „якнайсильніще зміцнити польщину і польську культуру на східніх окраїнах". Закликаючи до цеї акції суспільність з цілої Польщі, викладають програму праці між іншим так:

„**Тепер не вистарчає вже оборона нашого стану посідання на східніх окраїнах. Треба перейти до офензиви** на тому відтинку державнотворчої праці. Як дійти до тої мети? Передовсім освітньо-виховничим шляхом у першу чергу **серед молодого й наймолодшого покоління.** Дуже сильний натиск кладемо на виховання **освітніх діячів безпосередньо зпоміж хлопських мас,** а не з міського елєменту, і для цього будуть зорганізовані курси".

Коли застановимося над вагою того нового польського наступу, то зрозуміємо клич „Рідної Школи", щоби „поставити за всяку ціну українську школу на місце державної, яка винародовлює, обхопити всі верстви молоді всяких її напрямків та сперти будучу долю народу в першій мірі на молодіжи селянській і робітничій".

І зрозуміємо відозву делєгата „Рідної Школи", що треба засіяти галицьку землю бодай трома тисячами народніх шкіл та численними школами фаховими, бодай удержати дотеперішнє число середніх шкіл, поставити у Львові відповідний будинок „Рідної Школи" для приміщення осередніх фахових шкіл та подбати, щоби ні одна українська дитина не підпала на рідній землі під чужомовний виховний вплив.

А ми, американські Українці, мусимо мати на увазі, що супроти загального польського наступу з боку польських організацій, польської держави й польського загалу мусить бути теж зорганізований під проводом „Рідної Школи" наш протинаступ, в якім і ми мусимо наступати — зі своєю матеріяльною допомогою.

АНАЛІЗА ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ УГОДИ

В суті річи **тенденції угодовщини у більшому маштабі у Галичині неслідні.** Спорадичні випадки, як шумний пастирський лист єпископа Хомишина та деяка акція посла О. Луцького, не мають поважнішого значіння. Епископ Хомишин поклав в основу своїх угодових тенденцій, як я виказав раньше, свої бизнесові трансакції з купна богородчанських посілостей. Щоби ратуватись, він почав навязувати звязки з п. Сухенеком, шефом **Департаменту Національних Меншин,** і потерпів велике фяско.

Угодовщина пана Луцького має трохи інший характер. Пан Луцький є **спритним чоловіком.** Займає визначні місця в українських установах, **він, є директором Ревізійного Союза, головним директором Центро-Сюза і т. п.** У галицькому житті намагається він **копіювати** політику визначного буковинського політика, **Василька.** Він навіть твердо підчеркує, що є учеником пок. Василька і що так, як покійного Василька в політичних махінаціях ніхто ніде не підвів, так і його Поляки в угодовій акції не підведуть. За товаришів по ідеольоґії угодовщини уважають **Олесницького Ярослава, Пеленського Зенона і М. Галущинського.** Михайло Галущинський тепер зійшов з політичної плятформи тому, бо зістав спаралїжований і хто знає чи з цієї недуги взагалі вийде. Пану Остапові Луцькому угодова акція на руку ще й тому, що він відомий в кругах нинішних покровителів Польщі — пілсудчиків. Луцький свойого часу був звязковим старшиною від армії Петлюри при ґенеральному штабі армії Пілсудського. **Угодовщина пана Луцького до нинішного дня не має ніяких результатів,** а це головно тому, що цілий департамент національних меншин із паном Сухенеком на чолі не мав і не має ніяких дійсних угодових тенденцій. Говорення Поляків про угоду це лише гра в слова, бо в суті річи Поляки за всяку ціну стараються на кождій ділянці нищити Українців. Самий **Департамент Національних меншин у Варшаві, це нічого іншого,** як тільки **поліційна установа,** яка має слідити за кождим відрухом національної меншини. Згаданий департамент опирається на цілому леґіоні розвідчиків, які, примірoм відносно Українців, збирають всі дані, які слідять за найменшим кроком кожного видніщого громадянського діяча. Департамент Національних меншин є властиво інституцією поліційною. **Ніхто з Українців без апробати якраз того департаменту не може дістати поважнішого кредиту,** примірoм в державному банку — бо кожда більша позичка, примірoм Банку Рольного у Варшаві, має бути санкціонована паном Сухенеком. По здоровому розсудку угода польсько-українська є глупотою, бо в ній навіть нема двох контраґентів. Держава говорить про якусь здогадну угоду зі своїми горожанами. Українці в польській державі є силою факту горожанами — і Українцям не потрібно ніякої угоди. Вони під гнетом держави сповняють всі обовязки горожан, дають рекрута, платять податки,—одним словом: поносять усі тягарі, які в даному випадку піддані держави приневолені є поносити. Значиться, чи Українці хочуть, чи не хочуть, то вони мусять поносити всі тягарі державні. Польща відносно Українців малаб виконати лише свої державні обовязки, себто сповнити те, до чого вона по думці міжнародних трактатів зобовязана.

Отже при чому тут якенебудь говорення про угоду?!

Колиб взяти і саму конституцію польської держави, то Поляки її супроти Українців зовсім не виконують, бо **Українці в польській державі є поза правом.** Вони мають обовязки, а прав ніяких не мають!!

Цікавою справою є, що в Польщі не лише правлячі круги, але й уся преса веде шалену акцію на знищення Українців. Польська преса відносно Українців нацькована великим шовінізмом і нечуваною їдю. Ба що більше, навіть наукові круги, прим. професори університету, мають щодо Українців дуже дивні погляди.

Тут треба згадати головно ідеольоґію польського факультету політичних наук при варшавському університеті. Іменно **Проф. Цибіховський,** головний професор згаданого політичного факультету, викладаючи про суверенність польської держави, доказує, що **сувереном польської держави є нарід, бо нарід є джерелом закона, який реґулює життя цілої польської держави,** але при аналізі права суверенітету, додає, що сувереном польської держави є лише польський нарід, який будував державу і який стремить до цього, щоби ця держава істнувала. **Українці,** примірoм, **не доложили своїх рук до будови польської держави.** Навпаки, вони, від 1918 року почавши, аж до нинішного дня її поборюють і тому то вони ніяк не можуть бути вчислені до загального числа горожан польської держави, які є джерелом закона, які є сувереном держави. Українці й інші меншини в в найліпшому випадку повинні бути лише толеровані.

Меншини в польській державі, на думку мужів науки з політичної области, повинні бути, як сказано вище, лише толеровані; вони повинні годитися з цим усім, що їм дає польська держава. Тут годилосяб відмітити, що цей погляд про суверенітет народа голосить цілий факультет політичних наук, той факультет, якого завданням виховати провідних мужів держави, професорів державного права, вищих судовців та репрезентантів преси і представників польської держави за кордоном.

Зясувавши вище згадане, польські так звані угодові кола стремлять хіба до цього, щоб Українці як слід зрозуміли польську ідеольоґію про суверенітет народа і в якійсь дивоглядній угоді замаркували те, **що годяться бути не горожанами держави,** а якимсь толерованим елементом, котрий має поносити виключно всі тягарі польської держави.

Ці тенденції польських політиків напевно розуміє пан Остап Луцький і його згадані вище партнери. З угодою польсько-українською п. Остап Луцький возиться вже довший час, але до сьогодня він, мимо своїх впливів і мимо свойого сприту, не добився ніяких результатів. Догадуватись треба, що п. Луцький і в будучности до нічого путнього з Поляками не договориться. Він своєю акцією хіба доведе до цього, що зробить провал в партії У. Н. Д. О., яка через тих кілька на угоду ідучих одиниць, тратить на популярности й озлоблює проти себе українські маси, котрі чейже гельотами бути не хочуть.

З точки погляду громадянських діячів в Америці виглядає дивною річю прим. те, що в Галичині в нинішних тяжких часах не може дійти до співпраці наших партій. Якраз акція Остапа Луцького й угодовців є тут перешкодою.

Щоб УНДО могло скріпити свої ряди, воно повинноб зробити чистку у свойому нутрі, а перевівши її, певно можнаб числити на те, що повстане Міжпартійна Рада і наше галицьке життя серед цих невідрадних обставин пішлоб здоровіщими шляхами. Зясовуючи при кінці цілу угодову акцію, треба підкреслити, що вона зовсім не є стихійним як виказано вище, лише спорадичним явищем.

Загал угоди не хоче, бо не хоче оставатися в ролі гельотів. **На угоду пішли би лиш одиниці.**

На цьому місці треба згадати ще про угодовців волинських. Волинські угодовці це собі ґрупка кількох політичних спекулянтів, на чолі яких стоїть маленької величини діяч Петя Певний. Цей „політик" також мабуть переконався, що угода українському населенню на Волині не принесе ніяких користей. **Волинські угодовці** докладно бачать своє безвихідне становище, бо вони, пішовши навіть на урядову лісту, до нинішного дня від Польщі **нічого не одержали.** Навпаки, воєвода Юзефський порозвязував майже всі кооперативи і громадське життя серед Українців Волині так притиснув, що там сьогодня годі відбути якінебудь — невинні собі кооперативні збори. Для ілюстрації режіму Юзефського треба підкреслити, що по розпорядку воєводи навіть на збори за запрошеннями треба воєвідського дозволу.

Д-р В. К.
(Товмач, Галичина, у вересні).

КОМУНІСТИЧНІ „УНТЕР-ОФІЦИРИ".

Голодний і позбавлений прав робітник не може видати багато праці. Коли людина, виснажена голодом, ледви дихає та ще при роботі все думає, що дома жінка й діти пухнуть з голоду, то тоді не до роботи. Продуктивність робітника в сталіновській сатрапії дуже впала.

Большевики рішили „підогнати" робітників, показати їм примір „комуністичного запалу" й „трудового ентузіязму" спеціяльно сформованих ударних робітничих відділів. Отаких ударників поставлено в кращі умовини життя: їх добре годують, дають ліпші помешкання й одежу, а крім того вони працюють „ударно". Вилежавшись добре й відгодувавшись, „ударники" зявляються десь на фабриці, в майнах і т. п., щоб там кілька днів попрацювати „ударно", себто на „ґаріоп!"

Звичайно, добре нагодований і відпочилий робітник проявить свій „трудовий ентузіязм" і „ударно" зробить більше між виснажений, голодний робітник. Та замісць того, щоб додати ентузіязму робітникам, ці „ударники" викликають до себе ненависть і злобу. Комуністичні ґазети на Україні та в Росії переповнені відомостями про вбивства „червоних ентузіястів". Це вимучена робітнича маса мститься на комуністичних „унтерах", що за миску сочевиці готові свого брата загнати в могилу.

ЛЯЦЬКІ ПОМІЧНИКИ.

Делегат „Рідної Школи" приїхав до Америки, щоб кликати тутешніх Українців-патріотів до матеріяльної допомоги школі. Звичайно, проти успіху акції делеґата „Рідної Школи" мусять бути Поляки та інші вороги українського народу. Між тими „іншими ворогами українського народу" вже нераз мали нагоду заманіфестувати себе московські посіпаки зі „Щоденних Брехонь" у Ню Йорку.

Ось вони й тепер розпочинають нову хвилю нападів, інсинуацій і брехні на „Рідну Школу", щоб підорвати успіх акції делеґата „Рідної Школи". Досі вони мовчали довший час. Але коли приїхав делеґат, то щоденні вже й „Гав! Гав! Гав!!!" на Рідну Школу зі своєї смердючої песячої буди. Та Ляхи й не гідні мати ліпших помічників. Свідомі Українці знають, що „пес бреше — вітер несе!"

І Я — НЕ Я, Й ХАТА — НЕ МОЯ.

Отак тепер Японці заявляють у Лізі Націй зприводу манджурського конфлікту. Ліга Націй засідає та все ворожить, що робити й як справу „вирішити", щоб „і сіно було ціле й кози неголодні". В той час Японці закріплюються на зимові позиції в Манджурії, а сепаратисти розвивають все більшу активність і скоро проклямують незалежність Манджурії, частини Монголії та ще може якоїсь північної частини Китаю. Тоді вже треба буде говорити з урядом кової держави, а не з центральним китайським.

Японці стверджують зріст сепарастичного руху й те, що багато японських добровольців, людей, що хочуть будувати „велику японську імперію", знаходяться в лавах манджурських сепаратистів. Ті добровольці так, як колись еспанські авантурники, що йшли в південну та середущу Америку здобувати кольонії для Еспанії, пішли в Манджурію, Монголію й у деякі провінції Китаю.

З АВҐІЄВИХ СТАЄН У НЮ ЙОРКУ.

Від кількох місяців у Ню Йорку переводить ревізію міського самоврядування та діяльности нюйорських політикерів спеціяльна комісія. Ця комісія вже викрила десятки політикерів, що „заощадили" за пару років сотки тисяч долярів зі свого утримання, яке не перевищувало кількох тисяч долярів на рік.

Дібралася комісія й до бухгальтера мейора Вокера, Шервуда, що на біржі заробив 1 міліон долярів за короткий час. Та випало так, що Шервуд знаходиться тепер у Мексико Сіти зі своєю молодою жінкою. Полетіли туди на літаку урядовці й доручили йому заклик явитись до комісії на переслухання. Але Шервуд сміється з того заклику й зовсім не збирається вертатися скоро до Ню Йорку, бо „не бачить потреби" поспішати.

Отак цинічно сміються нюйорські політикери в облича правосуддя, слідчої комісії й громадської опінії. Ґенґ з Тамані Гол, що хоче, те й робить, зробивши з найбільшого міста в світі Авґієву стайню.

А. Кащенко.

З ДНІПРА НА ДУНАЙ

Оповідання для юнацтва з часів скасування Запорожської Січі.

(16)

На третій день Запорожці звернули з Камянки в балку Широку й вибилися нею на рівний, як море, степ, прямуючи до Кривого Рога, біля якого зійшлися річки Інгулець та Саксагань. Тепер знову Запорожцям треба було берегтися, бо повз Кривий Ріг підчас останньої війни, російське військо проклало було шлях з Кременчука на Дніпровські гирла та на Кінбурґ.

Виїхавши далеко вперед на чати, осавул упевнився, що в Кривому Розі стоїть цілий полк драгунів. Не гаючись, він побіг назад до Калниболоцького.

— Пане полковнику, в Кривому Розі стоїть полк драгунів, а їхній косяк пасеться далеченько від коша. Нема легше, як зайняти той косяк сюди, посадовити на коней усе наше військо й хутко перейти за Буг.

— Може воно й не трудно так зробити, як ти говориш, — одповів Калниболоцький суворо, — але ти забув про те, що мандрівка Запорожців на Дунай до Турків повинна бути таємницею. Так доведеться Кривий Ріг обминати?

— Виходить на те!

— Вести до Орлячого Гнізда?

— Добре місце!

Перебалакавши з отаманом, Петро Рогоза завернув верщників назад і пішов на північ, спускаючись лощинками до річки Саксагані.

Скоро перед очима козаків зявився на тім боці річки великий, захисний кут, оточений з трох боків височенними скелями, а від Саксагані захищений рясним дубовим гаєм. Цей кут, що звався Орлячим Гніздом*), хоч і був близько од Кривого Рога, але добре заховавсь од нього за скелястими колінами річки.

Спустившися з степу до Саксагані, козаки перейшли її бродом і зникли під віттями дубів у темряві захисного гаю.

Через який час Запорожці, не розкладаючи багаття, а повечерявши тим, що в кого було, полягали спати. Тільки Гнатові не спалося: великий косяк драгунських коней, що його він бачив сьогодня з гори, не давав йому спокою.

— Вони забрали ввесь наш січовий косяк, 16,000 коней, — міркував молодий козак— так чомуж то нам не можна захопити хоч кілька десятків їхніх?

Сон зовсім одлетів од його очей.

— Піти хоч подивитись, де вони пасуться...

Гнат устав, захопив свій недоуздок і пішов до річки. Над річкою сю ніч не було нічної тиші, бо жаби по плесах саме справляли, мабуть, великий бенкет і зчинили такий ґалас, що їх чути було за півмилі.

Тільки що Гнат вийшов з темряви діброви, як поруч нього опинилася чиясь темна постать.

— Куди це ти простягся?— почулося питання.

Гнат пізнав голос брата й, щоб не виявити своїх замірів, одповів:

— Та щось не спиться. Піду в проходку.

— Молодий же ти, щоб мене дурити — проказав старший брат. — А недоуздок на що?

— Тай у тебе в руці неначе обротька, одповів Гнат, придивляючись до того, що держав брат. — Ну, годі ховатися: ти, Петре, по коней — візьми й мене з собою!

Петро не відразу згодився, бо боявся, що Гнат необережністю зіпсує йому справу.

Гнат угадав думки брата й образився.

— Ти, здається, досі маєш мене за молодика? — Забув, що я вже козак!

— Козак, то ти козак, та тільки ще зелений. Ну, та нехай уже візьму. Тільки ти гляди: роби тільки те, що я робитиму.

Брати пішли попід скелями Саксагані в бік Кривого Рога. Чим далі вони йшли, тим скелі все нижчали й через пів години козаки були вже в долині, де в день паслися коні драгунів. Коні були й тепер тут, бо козаки почули їхнє пирхання. Треба було тільки роздивитись, де були вартові, щоб обміркувати, як досягти своєї мети.

За темрявою ночі нічого не було видно, й тільки видряпавшись на горб, Петро побачив далеченько в степу багаття, а біля нього кілька драгунів, що, сидячи колом, раз-у-раз підкидали руками вгору, неначе били щось по землі.

— Грають у карти, — пошепки сказав Петро братові, зійшовши до нього в беріг. От я їм зараз висвітю фильку!

Петро роззувся, підкачав штани й поліз в осоку. Те саме зробив і Гнат. Брати продиралися поміж осокою, ховаючись і від вартових і від коней, щоб їх завчасу не налякати. Одійшовши сот три ступнів, вони вийшли тихенько в беріг поміж коні й почали відлучати від косяка чималий табунець, а зробивши це, разом, по гаслові, завили у ввесь голос, підроблюючись під вовків.

Коні шатнулися в усі боки. Одлучений табунець побіг понад річкою од Орлячого Гнізда, більшість же метнулася прямо на вартових і трохи не потолочила їх копитами, так що ті погубили й карти й, ледви вратувавшись, побігли в степ переймати коней.

Брати спокійнісінько пішли за тими кіньми, що побігли до козацького табору, обізвалися до них голосом, заспокоїли їх і, скочивши на двох коней верхи, погнали косячок у пів-сотні коней до табору.

Прокинувшись від тупотіння коней і довідавшись про вчинок свого осавула, Калниболоцький дуже гнівався й вимагав од Петра, щоб той зараз же одігнав коней геть од козацького табору.

— Ти збожеволів? — гримав він на осавула. — Драгуни зараз шукатимуть коней і натраплять на наш табор. Чи не хочеш ти, щоб пролилася братня кров після того, як усе товариство в Січі стало на тому, щоб її не проливати?

(Дальше буде)

*) Так він зветься й до наших часів, хоч дубів у ньому вже обмаль, а частину кута відрізано залізницею, що простягалася з Кривого Рога до Пятихатки.

Обережна.

— Мамо, я піду побачити комету.

— Йди, дитинко, тільки вважай і не зближайся занадто до неї.

Вибрала.

Управитель: — Я чую, що ви заручилися з моїм сином. Поки ви це зробили, ви повинні були побачити мене.

Секретарка: — Так, я також про це думала, але рішила, що його таки більше люблю.

—o—

Потрібний.

— Чому ви не візьмете собі вакацій?

— Бо я не можу.

— Як то? Хіба фірма не могла би без вас обійтися?

— Чому ні! І тому власне я не хочу дати їм цього зрозуміти.

СВІЖИЙ ТРАНСПОРТ УКРАЇНСЬКИХ ГУЦУЛЬСЬКИХ АРТИСТИЧНИХ ВИРОБІВ

По 14-місячнім побуті на своїй рідній Гуцульщині повернувся до Америки наш відомий артист-різьбар і ювелер, п. Василь Якібюк, з дуже гарно дібраним транспортом чудових артистичних виробів нашої Гуцульщини.

Будучи в рідним краю, п. Якібюк, сам артист з фаху і сам Гуцул, ввійшов у дружній і бизнесовий контакт з найкращими народними мистцями Гуцульщини. І так, був він у робітні Федора Шкрибяка, сина Миколи в Яворові, Семена Корпанюка, теж у Яворові, Миколи Тонюка в Річці, Михайла Тимкова в Косові й інших. Всі ті народні мистці відомі в нашім краю зі своїх мистецьких виробів, які вже зазнали признання і серед чужинців, а навіть наших ворогів.

Саме їх вироби привіз тепер п. Якібюк до Америки. Треба звернути увагу на те, що всі вони є в ціні далеко дешевші, ніж були давнішими літами, бо тепер в краю, особливо на Гуцульщині, є крайна нужда й люди прямо голодують, тому й робота дуже подешевіла. Самі наші гуцульські артисти були навіть п. Якібюкови дуже вдячні, що він закупив у них товари прямо за безцін, бо це уможливило їм не тільки дальше істновання, але й продовження їхньої артистичної праці. З колекції, яку привіз п. Якібюк, треба надмінити всякого роду тарелі, ріжнородні касетки, раківочки (круглі пуделка), альбуми, рами до образів і рамці до фотографій, а далі прилади до писання, підставки під каламарі, бібулярі, ножі до паперу, лижі й т. п.

Всі ті річи є в ріжних цінах, від 50 центів почавши, а скінчивши на кількадесять долярових експонатах.

Без огляду на їхню ціну, всі вони виконані дуже дбайливо й артистично, зі смаком, який захопить не тільки Українця, але кождого любителя краси.

Зариводу цеї нової артистичної колекції приходиться звернути ще раз увагу на те, що ми замало прикладаємо в Америці ваги до того роду річей. Нам приходиться тепер з кождим роком чимраз більше виступати перед чужинцями. Нас запрошують раз-у-раз до участи в ріжних артистичних виставах і то по ріжних місцевостях. Звичайно, коли в якій місцевости звернуться до якогось українського товариства чи до якоїсь особи в справі такої вистави, тоді товариство чи та особа зачинають ломити собі голову, звідки взяти потрібних на таку виставу українських мистецьких виробів. В таких випадках треба звичайно писати до ріжних місцевостях і благати їх, щоби прислали свої річи і дозволили їх виставити.

А це вже можна легко оминути, коли би наш загал прикладав більшу увагу до того, щоб українська хата була дійсно українською з вигляду. Бо саме такі річи, які привіз зі собою п. Якібюк з Гуцульщини, повинні стати прикрасою кождої української хати чи установи. Тимбільше повинні ми це зробити, що ті вироби походять з рук працюючих, звичайних наших сільських артистів. Це твори з рук простого народу. А що головна частина нашої іміграції це робітники, котрі вийшли з рідних сіл, а многі з них з нашої Гуцульщини, то це вже одно повинно на нас вплинути, щоби ми піддержали свої великі артистичні талани з наших сіл. Тимбільше, що приходиться нам це дуже дешево.

Українці зі стейту Конетикот, які тільки довідалися про приїзд п. Якібюка до Америки, сейчас запросили його до себе й обіцяли звернути кошти подорожі, щоби тільки він до них приїхав і дав їм нагоду оглянути ці артистичні вироби, щоби їх на місці набути.

Думаємо, що було би добре, коли би й по інших громадах був такий самий інтерес для нашого артизму. Особливо повинні цим заінтересуватися ті, що займаються влаштовуванням ріжних артистичних вистав.

В Ню Йорку буде можна оглядати ті експонати під ч. 37 друга евеня, в льокали школи балетмайстра Авраменка. Найкраще оглядати їх у неділі.

Б. Яворський.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ДО ЗЛУКИ ВІДДІЛІВ.

У. Н. Союз це перший двигун української справи в Америці. Це перша поміч рідному краєви. Це наш найбільший здобуток в Америці.

Та з того не виходить, щоби ми не гляділи здоровими очима на те, що треба вважати хибою в організації У. Н. Союза. А тою великою хибою, яка не дає Созови розвинутися в більшу силу, є малі й роздроблені відділи У. Н. Союза.

Я говорю тут про свою громаду в Джерзи Ситі, Н. Дж. Але думаю, що те, що відноситься до неї, можна добре пристосувати й до інших громад. І пишу те, що я вже писав у „Свободі" тому 15 літ. А саме закликаю знову наших Союзовців з гори і долини міста, щоби вони злучилися разом і створили один великий, сильний відділ У. Н. Союза. Цього вимагає добро нашої організації й добро загальне. Тільки в цей спосіб поставимо організацію, яка здобуде відразу вплив у місті, заімпонує чужинцям, а нашу молодь заставить нас поважати і цінити наш розум.

Всі бенефітові товариства віддала би свої фонди до одного й створили би нове товариство, яке могло би прибрати, приміром, назву: Українська Поступова Народна Громада в Джерзи Сиві, Н. Дж. Зорганізовані в тім товаристві члени виберуть зпоміж себе приміром 32 радних, а з тої ширшої ради вийшла би тісніша рада, себто екзекутива. Членам не треба би ходити на маловажні мітінги, бо такі дрібні справи полагоджувалаб ширша рада.

Маючи зґуртованих в одним товаристві богато членів, можна би легко повести кожду акцію на ширшу скалю. Тоді й така справа як допомога безробітним пішла би дуже легко. Те саме відноситься і до допомоги Рідному Краєви.

Колектовання місячних вкладок можна би перевести за вирішенням Громади і У. Н. Союза одному забондованому членови, якому організація могла би платити за працю. В той спосіб мали би ми організатора, котрий приеднував би старших і молодших членів до організації й міг би зробити більше ніж дотеперішні відділові урядники.

Те все легко перевести, а тільки треба до цього трохи доброї волі й розуміння громадського добра. Маючи таке велике товариство, можна би не одно добре діло зробити. Тоді й не треба би довго ждати і на будову Народного Дому. Нам треба рішитися: чи маємо далі капарити і нидіти, чи стати до нового життя з новими методами спільної праці.

Побідить ідея, прийде до злуки. А ні, то ще власними очима оглядатимемо за свого життя свою національну смерть. Тому творім силу. Лучімся. Бо де сила, там буде й воля.

Гнат Гаврилюк,
з 70 від. У. Н. Союза
в Джерзи Ситі, Н. Дж.

ЗІ СПОРТУ.

БОРОТЬБА.

Минулого понеділка відбулася боротьба в Ню Йорку, в Арморі Гол. Недавно прибувший з Куби борець, В. Кириленко, після довшої перерви перший раз виступив у цей вечір. Проти себе він мав сильного борця Зновського, але за 20 хвилин справився з ним. Виглядає так, що в цьому сезоні Кириленко буде тішитися успіхом, бо сам значно схуд й став більше зручним і вправним у боротьбі. Боротьбу свою він веде по джентельменськи, не допускаючись биття свого противника, як це від якогось часу роблять майже всі борці.

Таксамо по джентельменськи веде свою боротьбу Калза, який у цей вечір переміг сильного противника Дусека. Це Калзі відкриває дорогу до боротьби з чемпіоном Лондосом, якщо він переможе Кириленка. З інших пар були цікаві Шабо проти кавбоя Монда, який виявив незвичайний для нього сприт і силу, а разом з тим і звичайну жорстокість. Боротьба їх скінчилася без перемоги, не зважаючи на те, що Монд увесь час бився і вживав ріжних недозволених засобів боротьби.

В інших парах Фріман поклав Дейвіса за 10 мінут, а Індіянин, що важить 248 фунтів, Туней Гебук, поклав за три мінути сильного борця Делога. Позатим було ще кілька пар борців.

Українець - борець Заринів тепер бореться з успіхом у Монтреалі в Канаді.

Спортовець.

КОНЦЕРТ

М. Кравс.

(3)

Зараз на початку не повелось мені з винаймом галі. Уняти, на яких я покладався, не могли нам відступити своєї, бо, як на злість, мали визначені на той день збори церковного комітету. Це була перша моя невдача, коли зважиться, що у нас крім двох парохіяльних — іншої української галі нема.

Звичайний собі чоловяга був би може зупинився і відложив справу на інший час. Але чи міг так зробити — я, чоловік гоноровий, маючий важну ціль перед собою? Ні — безумовно, ні! Таж я тоді ще не міг знати, що православники, помимо усильних моїх заходів, таки здобудуться на численне згуртування для себе людей.

Тож, хоч не радо, пішов я глядати галі між чужинцями, ну, тай віднаймив її у Поляка.

Це була друга моя невдача, бо наші люди замало ще поступові і не люблять ходити до чужинецьких, а головно до польських льокалів. Ось тому і до нас, окрім Порткевичів та їх компанії — прийшло дуже мало гостей. При кінці, коли вже мав починатися баль, то посходилося трохи дівчат і хлопців, але на самому концерті було геть, геть більше пустих крісел, ніж занятих.

Та на це не було вже ради. Отже як тільки наспіла заповіджена афішами пора виступу, пересиділи ми ще, барашкуючи за кулісами — щоб не відступати від нашої народної поведінки — цілу годину і чверть (протяг часу, традиційно усталений українскими організаціями) і коли нарешті стали прибувші гості звідомляти нас грімко своїми підошвами та руками, що є вже цілковито приготовлені до слухання — піднесли ми куртину.

На естраду вийшов доктор Балакун і почав „вступне слово".

Серед „публики," крім невинної біганини дітей і статочних розговорів між старшими та час до часу короткого лоскоту, спричиненого упадком гостя з кріслом на підлогу (крісла дали нам погані, бо розкладані) — було спокійно і тихо; тому доктор без перешкоди продовжав свою річ. Говорив коротко — ледви може всього дві години, але зате говорив інтересно. Спершу викладав про Лисенка, відтак про спів і музику, прирівнюючи їх до Адама й Еви... Як Ева — казав — вилізла Адамови ребром, так музика вилізла (вже не тямлю чим) зі співу... значить — навіть богато дечого цікавого, а мені досі ще незнаного... Пізніше вияснив широко, який великий вплив має музика на людей, а навіть на звірят, і тут не занедбав пригадати на зразок — знаного в шкільних читанках, бувшого військового коня, що то, зачувши звуки уланської трубки, полетів з візком та з дядьком за шкадроною крізь поле...

Усе те сподобалося дуже слухачам, а коли ще промовець підніс велику музикалькальність і замилування до співу у нашого народу і при тім надмінив, що Українці навіть і в часі сну співають, — повстав на галі такий високий підйом духа, щиро висказуваний тупотом ніг та свистами, що тронутий цим доктор не мав уже й серця припинювати дальшою бесідою цього піднеслого ентузіязму в людей і, проголосивши тільки тоаст на честь Соборної Самостійної Української Держави, подався за куліси.

Ця точка вийшла надсподівано — дуже добре. Запевно, що промова доктора не могла рівнатися до мною написаної, бо не була ані така довга, ані така пориваюча, але — як кажу — люди хвалили собі її.

Тепер вийшли на сцену ми, то є капеля. Тут я вже постановив пописатися, на скільки лише ставало сил. Отже на даний знак батутою як рипну на свому геліконі, то аж капельмайстер підскочив догори, а мені самому в очах потемніло від напруги!... Але — таки відразу всіх переборов!... А потім як стану дути — гей!... Я певний, що такої файної музики у нас ще не було! Співтовариші лиш зиркали на мене люто зпід ока, розуміється: з зависти... ну, та я собі нічого з того не робив і хоч аж вилізали очи з голови, — тримав над усіми верх до самого кінця, бо я, хоч не люблю хвалитися, але таки мушу признати, що у мене є дух! Го, го!...

Так ми скінчили один кусник. Публика реве з утіхи, мої хлопці, ба й самий капельмайстер поглядають на мене так злобно (що то може завдрість!), начеб хотіли мені кінця доїхати... Але я—нічого! Нехай знають — думаю собі — який я хват! Будуть мене більше опісля шанувати!... А публика тягом плеще, ворохобиться, значить: домагаються дальшої гри... Це спонукало капельмайстра, що знову махнув батутою і ось ми вшкварили другий кусник, який (скажу це, як завсіди, без хвальби) ще ліпше мені вдався. Та заледви дотягнули ми його до половини, як нараз капельмайстер кинув батуту на підлогу і мов опарений вискочив за лаштунок.... співтоварищі гурмою — за ним, а я сам опинився на сцені мов дурний, але й вдоволений, бо засипуваний грімкими доказами загального признання.

Віддавши слухачам належні поклони, виходжу до убиральні і там застаю чисте пекло. Хлопці прискакують до мене прямо з кулаками, а капельмайстер, малий російський Жидок, бігає нервово з кута в кут, заломлюючи руки, і викакує:

— Какой скандал!... Какой ужасний скандал!...

— Та який скандал? — питаю.

— Який скандал?... Таж ти попсував нам цілий концерт! — визвірюються на мене хлопці.

— Що?!... Я попсував концерт?! — поглядаю щораз більше зачудований... А тут мені тяжко балакати, бо від дуття запухли папулі мов баньки...

(Дальше буде).